

İLHAMƏ MƏMMƏDOVA

QACARLAR DÖVRÜNDƏ TƏBRİZ ŞƏHƏR ƏHALİSİNİN BAŞ GEYİMLƏRİ

Açar sözlər: Azərbaycan, Təbriz, baş geyimi, qacarlar

Ключевые слова: Азербайджан, Тебриз, головные уборы, каджары

Key words: Azerbaijan, Tabriz, head-dress, gajars

Baş geyimi orta əsrlərdə hər bir sülalənin rəmzlərindən sayılırdı. Səfəvilər qırmızı çalma, Nadir şah Əfşar (1736-1747) "nadiri" adlı yeni papaq növü, qacarlar isə öz adlarına müvafiq "qəcəri" papaqlarını meydana gətirmişdilər. Səfəvilər imamların şərəfinə 12 dolaqlı çalma ilə, şiə və sünnilər arasında orta q məxrəcə gəlməyə can atan əfşarlar ilk 4 xəlifəyə işarə vuran, kəllə tərəfi 4 hissədən ibarət papaqları yaratmaqla baş geyimlərinin dini-siyasi məzmununu ehtiva edirdilər. Nadir şah Əfşar nadiri papağını yaratmaqla həm də özünün dünyanın dörd tərəfinə iddiasını bildirirdi. Nadiri papaqlar qırmızı rəngdə olub, dövrəsinə ipək və ya yun şal sarınırdı.

Dini baxışlar papaqlarla yanaşı, baş bəzəklərində də əksini tapırdı. Səfəvilər dövründə papaqlara bərkidilən böyük qaş Həzrət Əli, kiçik qaşlar isə digər 11 imamın nişanəsi sayılırdı. İlk vaxtlar "Heydəri tacı" adlandırılan çalma yun və ipəkdən hazırlanırdı [6, 101-102]. Zaman keçdikcə "qızılbaş" sözü bütün sülaləyə şamil olundu. Göründüyü kimi, papaqlar nəinki patronim adlarını daşıyır, hətta tayfalar onların adı ilə adlandırılırdı.

Yuxarıda adı çəkilən hər iki sülalədən fərqli olaraq, qacarlar özlərini qədim şahların davamçısı bilib, daha dəbdəbəli papaq və taclara meyl edirdilər. Hökmdar və şahzadələr papaqlarının üzərini qiymətli cəvahiratla zینətləndirirdilər. Şah papağın önünə, şahzadələr isə sol tərəfinə buta formasında cıqqa taxır, üzərinə quş (dan quşu, tovuzquşu və s.) lələkləri sancırdılar. İlk vaxtlar zəndlər sülaləsi ilə eynilik təşkil etsə də, qacarlar get-gedə əvvəlki dövrdən fərqli olaraq konusvari dəri papaqlar qoymağa başladılar [7, 531]. "Qəcəri" adlanan bu tip papaqlar qara quzu dərisindən olub, naqis konusvari şəkildə hazırlanırdı. Bu növ

dəri papaqların kəllə hissəsinə tirmə, məxmər və digər qalın parçalar çəkirdilər. Xatırladaq ki, XX əsrin əvvəllərində Bakı qoçuları da onlardan istifadə edirdilər. Bu səbəbdən də qəçəri papaqlar Bakıda “qoçu papağı” adı ilə məşhur idi.

Qədim zamanlardan təşəkkül tapan, dövlət bayrağı qədər əhəmiyyət daşıyan baş geyimi hakimiyyət simvolu sayıldığından yeni yaranan hər sülalə öz papaq nümunəsini təqdim edirdi. Papaqlar zaman-zaman böyük etiqad və namus təəcəssümünə çevrilirdi. Papağın yerə atılması, oğurlanması nəinki bir ailənin, eləcə də mənsub olduğu nəslin alçaldılmasına bərabər tutulurdu. Papaq əmanət verilməzdi. Qonağı başaçıq və ya araqcınla qarşılamaq hörmətsizlik sayılırdı. Xalq arasında işlənən məsələdə “papaqdı, atdı, arvatdı kişiyyə urvatdı” ifadəsi papağın məzmununu açıqlayır. Məhz buna görə də, papaq həmişə başda gəzdirilərdi. “Kişinin mənlüyünü papağına baxıb deyərlər”, “Başda papağını, evdə qonağını qoru” və s. kimi deyimlər papağın kişi üçün nə dərəcədə mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir [2, 42].

Papaqlar öz sahibinin hansı sınıfa və dinə mənsubluğunu bəlli edirdi. Onlar müxtəlif materialdan — dəri, keçə, parça, həsir, kağız və s. hazırlanırdı. Qacarlar dövründə peşə və sinfi mənsubiyyətdən asılı olaraq çoxlu sayda papaq növlərindən istifadə edilirdi. Onların böyük əksəriyyəti tikiliş formasına görə adlandırılırdı. Məsələn: duşax (2 hissəli — İ.M), girdə, çəharpər (4 hissəli — İ.M), şeştərk (6 hissəli — İ.M), ləbedar (kepka tipli dimdikli — İ.M) və ya firəngi (Avropa modelində — İ.M), dəvazdəhtərk (12 hissəli — İ.M), toxmemorği (yumurtavari formada idi, əsasən fərraşlar, əyan-əşrəf uşaqlarının tərbiyəsi ilə məşğul olan lələlər qoyurdular — İ.M), zəngulə (cəza alan insanlar fərqlənməkdən ötrü məcburi istifadə edirdilər — İ.M), şeytani [8, 803], zefte-küləh (keçəllərin müalicəsi üçün), novruzi, təxtə-küləh, quşi və s. Bunlardan əlavə, patronim adlarını daşıyan əhmədi, barani, bəyazidi, qızılbaşı, muğani və s. papaqlar da vardı.

Adından göründüyü kimi, “papaxi” adlı papaqlar yalnız türkdilli əhaliyə mənsub idi. Cənubi Azərbaycanın məhəlli papaq növlərindən biri də çoban papağı (motal papaq) olmuş və hazırda da milli geyiminin tərkib hissəsidir. Əsasən, ağımtıl və ya qara rəngdə, gen, qıvrım tüklü, şələ formasında olurdu. Novruzi papaqlar isə məhz, yeni il bayramı günlərində qoyulurdu.

Araqcından (“ərəq” tər, “çin” yığan deməkdir) həm kişi, həm də qadın-

Qacarlar dövlətinin vəliəhdi Abbas Mirzənin tacküləhi (XIX əsr)

lar istifadə edirdilər. Araqcın adətən, ağ rəngli nazik parçalardan tikilir, lap keçmişdə evdən çıxarkən təmiz qalmaqdan ötrü papaq və əmmamənin altından qoyulurdu. XVIII əsrdən başlayaraq bəzi kişilər haşiyəsinə ipək əlavə edilən göy, ağ və qırmızı parçadan olan araqcından, bəziləri dəri, varlılar isə ətrafına Kəşmir şalı dolanan araqcından istifadə edirdilər [9, 370]. Bəhs etdiyimiz dövrdə varlı adamların tirmə araqcını üzərinə bəzək, daş-qaş, qədimi sikkələr də vurulurdu. Lakin Nəsrəddin şahın (1848-1896) Rusiya və Avropa səfərlərindən (1873, 1878, 1889) sonra saray əhli üçün bəzəkli araqcınlar dəbdən düşməyə başladı. Buna baxmayaraq, XX əsrin ortalarından Təbrizdə tacirlər, mağaza sahibləri, sənətkarlar, ümumiyyətlə, köhnəpərəst insanlar araqcından istifadəni hələ də unutmamışdılar.

Təsək suçəkən nazik parçalardan tikilir, araqcın kimi qiymətli dəri papaqların altından qoyulurdu.

Başlıq şinəl və ya rədaya əlavə olunan, eynilə libasın öz materialından tikilən baş örtüyü idi. Geniş yayılmış digər forması isə qulaqcıqlara malik idi və boğaza sarınaraq bağlanırdı.

Həştərxandan gətirilən “hacı tərxi” adlı papaqlar da geniş yayılmışdı. Onun üzərinə şir-xurşid nişanı vurur, hətta qotaz da salladırdılar [7, 533].

XIX əsrin 80-ci illərində İrana səfərə gəlmiş ingilis şərqşünası E.Braun

Təbriz və Xoy arasındakı kəndlərdə gördükləri barədə qələmə alır: "Avacık kəndinə çatdıqda əkinçilərin libası o taydakı (ola bilsin ki, Osmanlı ərazisi nəzərdə tutulur — İ.M) əhalinin geyimindən fərqlənir, burada "finer" papağından əsər-ələmət yoxdur. Əkinçilər "şikari" adlı dimdikli, qara yun papaq qoymuşdular. Bəziləri isə bizim baş geyimlərimiz kimi başlarına "papax" adlı dəri papaq qoymuşdular". E.Broun Xoy yolunda başında yaşıl çalma olan dərvişlərlə rastlaşdığını da qeyd edir. Müəllif əlavə edir ki, Mirzə Həşim adlı bir nəfər ona "başlıq" deyilən, baş, qulaq və boyunu soyuqdan qoruyan yun papaq da bağışlayır [3, 52-56].

Dindarlar və bəzi dövlət xadimləri əmmamədən (dəstar) istifadə edirdilər. Baş örtüyünün ətrafına 5-6 m parçanı dairəvi sarımaqla əmmamə hazırlayırdılar. Mollalar ağ, seyidlər qara, varlılar qızılı, digərləri isə müxtəlif rənglərdə (açıq-qəhvəyi, noxudu) əmmamə qoyurdular. Ruhanilərin əmmaməsi daha böyük ölçüdə olurdu. Nəsrəddin şahın Avropa səfərlərindən sonra əmmamə sarayda və cəmiyyətin orta təbəqəsi arasında dəbdən düşməyə başladı.

Şirazi və Buxara papaqları qaragül quzusunun dərisindən hazırlanır, varlı şəxslərə məxsus idi. XIX əsr müəllifi E.Polak qaragül papaqlarla bağlı maraqlı məlumatlar qeyd edir:

Qaragül papaqlar silindr formasında, hündürlüyü 35 sm olaraq qulağı sığdıran hissəyədək örtürdü. Varlılar Buxara quzusunun, kasıblar isə yerli quzu dərisindən tikdirirdilər. Belə papaqlara qırmızı güllü parçadan astar çəkirdi. Buxara quzusunun dərisi üçün ölkədən çox pul xaric olduğundan Nəsrəddin şah papaqların qısaldılması və yerli quzuların dərisindən istifadəsi haqqında fərman verir. Yeni qanun rəsmi qəzetlərdə dərc edilir. Yol polislərinə hündür papaqları kəsmək üçün icazə verilir. Camaat mallarının müsadirəsi ilə razılaşırdı ki, tək papaqları kəsilməsin. Lakin bu qanun bir müddətdən sonra qüvvədən düşür [14, 104].

Gecə yatarkən kişilər və oğlan uşaqları başlarına şəbküləh qoyurdular. Yaşlılara məxsus şəbküləh hündür, gənclərinki isə yastı formada olurdu. Onların üzərinə rəngli saplardan müxtəlif çəkilər vurulurdu. Dörd ədəd üçbucaq formalı parçanın birləşdirilib tikilməsindən ibarət hündür şəbküləh yalnız Azərbaycana aid idi [13, 112].

XX əsrin əvvəllərində "fəs" adlı papaqlardan da qismən istifadə edilirdi. Mərakeşin Fəs şəhərinə aid eyni adlı papaqlar osmanlı türklərinin təsiri ilə Təbrizə keçmişdi.

Qacarlar dövründə qadınlara məxsus baş geyimi də maraqlıdır. Qeyd edək ki, XIX əsrin 70-80-ci illərində Avropa təsirləri ilə geyim mədəniyyəti kəskin dəyişikliyə uğradı. Belə ki, Nəsrəddin şahın Avropa səfərləri, bazarlarda əcnəbi malların satışı və digər amillər Qərb modasının cəmiyyətin bütün təbəqələrinə təsiri ilə nəticələndi.

XIX əsrin əvvəllərində qadınlar başlarından ta dizədək gözəl tül və ya zərif parça atır, onu mirvari, yarımtac (cıqqa, alınbənd və s.) və ya lələklərlə bəzəyirdilər. Dəbə görə, saçlar qızdırılmış və şaşayabənzər əşya ilə burulurdu. Uzun zülflər hörülmüş halda, ya da burularaq dağınıq şəkildə arxaya və çiyinin üstünə atılırdı. Bəzən tülün altından başlarına kənarları qaş-daşla, incə aksesuarlarla bəzədilən kiçik çəpəki papaq qoyulurdu [9, 12]. Fətəli şah Qacarin (1797-1834) dövrünə aid bir çox miniatür rəsmlərində qadın baş örtüklərini əsasən bəzəkli tül və araçqın təşkil etdiyi müəyyənləşir. Araçqının üstündən azacıq haşiyəduz olunmuş kələğayı sarınırdı. Kələğayı həm də təsəyin üstündən bağlanırdı. Araçqından fərqli olaraq təsək bağa malik idi.

Bunlardan əlavə, aşağı təbəqənin qadınları ənənəvi olaraq ağ rəngli "şamaxı" adlı kələğaydan istifadə edirdilər. Onların ölçüləri 1,5 x 1,5 metrə bərabər idi. Ola bilsin ki, Basqal kəndində istehsal edilən bu kələğayılar Şamaxı qəzasından gətirildiyindən onlar bu adla adlandırılırdılar.

Yaylıq üçkənc qatlanıb başa salındıqdan sonra möhkəm dursun deyər, onun üstündən "çalma" adlanan başqa bir parça da sarınırdı. Çalma alından başlayıb başın arxasında düyünlənirdi. Düyünlərin ucunun sallaq qalmaması üçün çalmanın arasına keçirilirdi. Yaylıqın sinənin üstünə düşən sağ ucunu ağızın üstündən keçirib sol qulağın arxasında parçanın içinə salıb bağlayırdılar. Buna el arasında "yaşmaq" deyilirdi. Adət tələb edirdi ki, gənc qızlar, gəlinlər ailənin ağsaqqal və ağbircəklərindən, yaşlı insanlardan yaşınınsınlar.

Yaşınmaq adətini çoxcəhətli olmaqla, birbaşa İslam dini ilə əlaqəli deyildir. Naxçıvanda bu adətənin genezisini tədqiq edən etnoqraf H.Q.Qədizadə yazır ki, Azərbaycan türkləri arasında qadağa sistemi və yaşınmaq adətini digər türk və Qafqaz xalqlarının adətlərinə yaxındır. Müəllif vurğulayır ki, bu, həmin xalqlar arasındakı qohumluq əlaqələri və qonşuluq münasibətləri ilə bağlıdır [1, 69]. Yaşınmaq əsasən Cənubi Azərbaycanın şəhəratrafi bölgələrində geniş yayılmışdır. Şəhər qadınları çarşab örtür, təsərrüfat işlərinə cəlb olunan, at minən kəndli qadınlar isə

daha rahat olan yaşmağı üstün tuturdular.

Soyuq havalarda baş örtükləri maddi vəziyyətə əsasən, müxtəlif qalın parçalardan olur, bir çoxları isə Kəşmir şalını üstün tuturdular. Baş örtükləri sırasında ətrafına şal dolanan papaqlar — şalküləh da vardı. Qadınlar küçəyə çıxdığı zaman başdan-başa çadraya bürünür, üzlərini yalnız gözlərin göründüyü rubəndlə (niqab) örtürdülər. Ağ kətan parçadan tikilən rubəndin uzunluğu dizədək çatırdı. Gözlərin qarşısında dördkünc və ya altıbucaq kəşiklər qoyulurdu. Eni 60-70 sm olub, qızıl və gümüş qarmaqla (qüllab) başın arxasından bağlanırdı [6, 567]. Çadralar qara, bənövşəyi və sürməyi rəngli parçalardan seçilirdi. Azyaşlı qız uşaqları çadra örtməkdən azad idilər.

XIX əsrin ikinci yarısında baş geyimlərinin materialı demək olar ki, əvvəlki dövrlə eynilik təşkil edirdi. Çarqəd (yaylıq) dördkünc nazik parçadan — ipək, gars, zəri, məşməst və s. hazırlanırdı. O, adətən 113 x 108 sm ölçülərdə, üzərində dekorativ nəbati naxışlar olan pambıq parçadan olurdu [4, 16]. Lakin getdikcə onun ölçüləri kiçilirdi. Çarqədi üçkünc formada qatlaraq başa örtürdülər. Arxadan ucu belə qədər çatır, digər iki tərəfin ucları isə boğazın altından gülsinə (boğazaltı sancaq) ilə bir-birinə bəndlənirdi. Varlılar çarqədlərinə almas, yaqut daşlarla işlənən gülsinələr vururdular. Nəsrəddin şahın sarayında nişəstələnmiş parçanı qəlibə çəkməklə çarqədin yeni çeşidi — “qəlibi çarqədi”, yəni qələmkar çarqədlər hazırlanırdı. Ümumiyyətlə, çarqədin ən yaxşı növü “aftab gərdani” hesab olunurdu [9, 28]. Çarqəd yaşından asılı olmayaraq, qadınların istifadəsində idi. Topladığımız məlumatlara görə, keçmişdə qız tərəfi bəy evinə çarqəd hazırlamaq üçün cehizlik bir top parça göndərirdi. Toy günü gəlinlər başlarına 2 m uzunluğunda saçaqlı ipək şal — “Buxara şalı” örtürdülər.

Qız və təzə gəlinlər çarqədin üstündən “dəhanbənd” bağlayırdılar. Bu örtüklə gözlərdən başqa sifət tamamilə qapanırdı. Əvvəlki dövrdə olduğu kimi, yaşmaq da istifadədə qalırdı. Saçlarını yığmaq üçün tül və ya zərif parçadan tikilən “səraguş” adlı kiçik kisə formasındakı örtükdən də istifadə edirdilər [9, 102]. Azərbaycanlılara məxsus lüləyəbənzər baş örtüyü olan çutqu həm də saçların yığılmasında gərəkli idi [5, 313].

Kəlağayı bir çoxlarının çarqədin üstündən bağladığı təbii ipəkdən hazırlanan örtük idi. O, qara rəngli olub, qarğa qanadına bənzədiyi üçün xalq arasında “kəlağay” (qarğa deməkdir) adını almışdır. Məlumatçıların dediyinə görə, bütün İranda Təbriz kəlağayıları məşhur idi və tanınmış

kəlağayı ustaları vaxtilə buraya Gəncə şəhərindən köçənlər olmuşlar. Təbii və süni ipəkdən alınan rəngli kəlağayılar Təbriz yaxınlığında Usku ərazisində hazırlanırdı [10, 377]. Deyilənə görə, uskulular bu sənəti 150 il bundan əvvəl Gəncədə öyrənib Uskuya gətirmişlər [11, 140]. Elmi ədəbiyyatdan məlumdur ki, həqiqətən də keçmişdə Gəncə şəhəri kəlağayı ustaları ilə məşhur olmuş və onların sayəsində Azərbaycanın bir çox yerlərində bu sahə rəvnəq tapmışdır.

Qadınlar küçəyə çıxdığı zaman əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, naməhrəmlərdən qorunmaq məqsədilə mütləq çadra və rubənd örtməli idilər. Lakin Nəsrəddin şahın dövründə rubəndi “piçə” və ya “çəşməviz” adlanan üz örtükləri əvəz etməyə başladı. Rubənd parçadan olsa da, adı çəkilən örtük at tükündən toxunan tül olduğundan görmə qabiliyyətini daha rahat təmin edir və yayda sərin saxlayırdı. Deyilənə görə, bu tipli üz örtükləri əsasən, Kərbəla, Məşhəd ziyarətinə gedən xanımlara xas idi.

Namaz çadraları rənginə, formasına (yarımoval, düzbucaq), materialına və istifadə yerinə görə müxtəlif növlərdə — kəməri çadra, çadurşəb (gecə və ya yataq çadrası), yaxud kərbas çadrası, çaxçur çadrası, əbəyi çadra və s. olurdu. Yarımoval çadranın radius hissəsi başa örtülür, əbəyi isə sahibinin boyuna bərabər olurdu. Boğazın altından bağlanaraq bütün bədəni başdan-ayağadək tam örtürdü. Düzbucaq çadraların yan tərəfləri qoltuğun altına çarpaz şəkildə yığılaraq əllə saxlanırdı. Çadralar bağ vasitəsilə boyuna və yaxud üst hissədən boğaza bağlanırdı. Kəməri çadra bədənə bağlanırdı. Çadraların materialı mövsümə və maddi vəziyyətə əsasən çit, məxmər, atlas, kərbas və s. parçalardan seçilirdi.

Qısa bir müddətdə çadraların balaqlarına güləbətın, qızılı və gümüşü işləmələr edilsə də, tezliklə dəbdən düşdü. Buna səbəb İslam dininin mahiyyətindən irəli gələn sadəlik, qeyri-cəzibədar görünməmək idi. Bu cür yaraşlıq tikmələrin əvəzinə qara çadraların başa bağlanan yuxarı hissəsinə ağ, mavi, qəhvəyi və digər rəngdə parça əlavə edildi. Varlılar Bağdaddan gətirilən bahalı əbəyi çadra örtürdülər. Xatırladaq ki, yuxarıda adı çəkilən yerli çadralarla yanaşı, ərəb çadrası (əbəyi çadra) da vardı və o, hazırda da qismən istifadədədir. Ərəb çadrası qolları olan, baş hissəsi papaqlı, qarşısı zəncirbəndlə bağlanan xalat formasındadır. Əlavə edək ki, haqqında söhbət açılan geyim nümunəsi Yaxın və Orta Şərqdə “çadur” adlansa da, azərbaycanlılar arasında “çarşab” (“çadur şəb” sözünün təhrifli formasıdır) adı ilə məlumdur.

Araşdırılan dövrdə adları çəkilən baş örtükləri — çutqu, təsək, çarşab,

rubənd və s. ilə bahəm, Şimali Azərbaycanda yaylıq, ləçək, dingə, duvaq, naz-nazı, düyməcə və s. mövcud idi [12, 33-39]. Tədqiqatlar göstərir ki, müxtəlif imperiyaların tərkibində olmasına baxmayaraq, Cənubi Azərbaycanın maddi mədəniyyəti ilə Oktyabr çevrilişindən (1917) əvvəl Şimali Azərbaycan arasında bir çox ümumi cəhətlər mövcud olmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Qədirzadə H.Q. Milli-mənəvi dəyərlərimiz: bayramlar, mərasimlər, adətlər, münasibətlər. Naxçıvan: Əcəmi Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi, 2012
2. Əliyev Ə.T. XIX – XX əsrin əvvəllərində Gürcüstan azərbaycanlılarının kişi geyimləri (II məqalə) // Qarapapaqlar (aylıq elmi-kütləvi dərgi), Tbilisi, №8, avqust 2009
3. Edward Granville Browne. A year amongst the persians (Impressions as to life, character and thought of the people of Persia), 1887-1888, Cambridge: Cambridge University Press, 1926
4. Gillian Vogelsang. Qajar dress from İran. In the National Museum of Ethnology, Leiden: Paul Van Dongen and Marlies Jansen, 2001
5. Andruz A.P., Andruz M. Lebase kordha və torkha dər Azərbaycan // Puşak dər İrənzəmin (əz seriyə-məqalə-dənəşnameyə-İranika). Cəldə-əvvəl, çape sevvom, Tərcomeyə-Peyman Mətin, ba moqəddəməyə-Əli Bolokbaşı. Tehran: Entəşarate-Əmir Kəbir, 1391
6. Safura Məhəmmədzadə Makuyi. Seyre-təhəvvole-puşak və zivaralat dər Azərbaycan. Xoy: Entəşarate-Qəraquş, 1386
7. Mehransa Ğeybi. Həşt həzar sal tarixə-puşake-əqvame-irani. Tehran: Entəşarate-Hirmənd, 1387
8. Məhəmməd Dəbirsiaqi. Kolah // Məcəlləyə-Soxən (Ədəbiyyat və danəş və honərə-emruz), doureye 19, şomareyə-8, Tehran, 1348
9. Qolamreza Yusefi. Vajenəməyə-tarixiyə-puşake-İran // Puşak dər İrənzəmin (Əz seriyə-məqalə-dənəşnameyə-İranika). Cəldə-əvvəl, çape-sevvom, Tehran: Entəşarate-Əmir Kəbir, 1391
10. Behruz Xamaçi. Ovraqə-pərakəndə əz tarixə-Təbriz. Çape-dovvom, Təbriz: Entəşarate-Məhdə azadi, 1384
11. Behruz Xamaçi. Səhənd dər gostəreyə-Azərbaycan (Səhəndşenasi). Çape dovvom, Təbriz: Naşer Yaran, 1392
12. Seyyed Əbdülqasem Seyyed Sədr. Dairetol-moarefe-honərəhayə-

sənaye dəsti. Tehran: Entəşarate-Simayə-Daneş, 1390

13. Dairetol-moarefe-omumi rəştəhayə-sənaye dəstiyə-İran (1). Təhiyyə konəndə Seyyed Həbib Hoseyni, Hadi Behnud, Qolamhoseyn Bəratəli. Çape əvvəl, Tehran: 1387

14. Yakob Eduard Polak. Səfərnameyə-Polak. İran və iraniya. Tərcomeyə-Keykavus Cahandari. Tehran: Entəşarate Xarəzmi, 1361

Мамедова Ильхам

РЕЗЮМЕ

Головные уборы населения Тебриза в период Каджаров

В средние века головные уборы считались государственным символом. В XIX веке Каджары, создали к своему имени новые образцы папах «каджари». Папаха была показателем чести и достоинства. В соответствии с социальной принадлежностью различные слои общества обладали головными уборами. Этот фактор также относился и к женщинам. Не смотря на нахождения в составе разных империй, в культуре одежды Южного и Северного Азербайджана существовало множество общих черт.

Ilhama Mammadova

SUMMARY

Head-dress of Peoples in Tabriz during Gajars' Period

Head-dresses were considered as state attribute in middle ages. Qajar dynasty holding power in XIX century formed a new hat sample named as "qajari". Hat was a symbol of honour and decency. Different sections of society had head-dresses according to social relation. This factor was concerned to women. Though Southern and Northern Azerbaijan being in the composition of different empires, there were many general features in dress culture.

